

Ministerie van Justitie en Veiligheid

**Model Handreiking Melding
Integriteitsschendingen en misstanden
binnen het ministerie van Justitie en
Veiligheid**

Datum
Update van VenJ
naar JenV

juli 2017
november 2017

Colofon

Afzendgegevens	Bureau Secretaris-Generaal Turfmarkt 147 2511 DP Den Haag Postbus 20301 2500 EH Den Haag www.rijksoverheid.nl/venj
Contactpersonen	T.M. Rinkel, Centrale Coördinator Integriteit T 06 51 30 46 56 E.C. Brommet, Senior Beleidsadviseur Integriteit T 06-13 57 81 37
Bijlage	1

Inhoud

Colofon 3

1 Inleiding 7

2 Melden van vermoedens van integriteitsschendingen en misstanden 9

2.1 Wat melden? 9

2.2 Waar melden? 11

2.3 Wanneer melden? 11

2.4 Meldmogelijkheden binnen Justitie en Veiligheid 12

2.4.1 Vertrouwelijk melden bij de Vertrouwenspersoon van het organisatieonderdeel van Justitie en Veiligheid 12

2.4.2 Melden bij een daartoe ingericht organisatieonderdeel binnen het dienstonderdeel 13

2.5 Meldmogelijkheden buiten Justitie en Veiligheid 13

2.5.1 Melden bij de Vertrouwenslijn 14

2.5.2 Melden bij de afdeling Onderzoek van het Huis voor klokkenluiders 15

3 Handelwijze na een melding over een mogelijke integriteitsschending 16

3.1 Ontvangen van een melding 16

3.2 Eerste beoordeling van de melding en starten van een onderzoek 17

3.3 Afhandeling van de melding 17

3.4 Bescherming tegen benadeling 18

Bijlage Stroomschema Meldprocedure Integriteitsschendingen en misstanden 19

1 Inleiding

Betrouwbaarheid en integriteit zijn een vereiste voor een goed functionerend ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV). Integriteitsschendingen en misstanden (hierna ook aangeduid als integriteitsschendingen) in de ambtelijke organisatie doen daaraan afbreuk. Integriteitsschendingen moeten daarom worden voorkomen. En daar waar deze zich *toch* voordoen, moeten deze zo snel mogelijk worden opgemerkt en effectief worden behandeld en beëindigd door het bevoegd gezag. Daarom moeten medewerkers vermoedens van integriteitsschendingen en misstanden bij de eigen organisatie kunnen melden, zonder daarvan enig nadeel te ondervinden. Verder moet een 'veilig' en 'open' klimaat ervoor zorgen dat medewerkers dit ook zoveel mogelijk *doen*.

Meldingen over mogelijke integriteitsschendingen door medewerkers van JenV kunnen op verschillende manieren bij de organisatie binnenkomen. Dat wil zeggen: medewerkers kunnen kiezen langs welke weg zij een vermoeden van een integriteitsschending willen aankaarten.

Binnen de Rijksoverheid kennen we de Interne klokkenluidersregeling Rijk, Politie en Defensie (hierna te noemen Klokkenluidersregeling). Deze regeling is van belang voor ambtenaren, gewezen ambtenaren en degenen die anderszins arbeid verrichten of hebben verricht bij een ambtelijke organisatie. Op grond van de regeling kunt u een vermoeden van een **misstand** melden bij uw leidinggevende, een hogere leidinggevende, bij een daartoe ingericht organisatieonderdeel of bij een Vertrouwenspersoon.

Als dit niet in redelijkheid van u kan worden gevraagd, kunt u een dergelijke melding van een vermoeden van een **misstand** rechtstreeks doen bij de **afdeling Onderzoek** van het Huis voor klokkenluiders of bij een andere instantie die daartoe bevoegd is. Wie om wat voor reden dan ook huiverig is om gebruik te maken van bestaande meldmogelijkheden, kan een vermoedelijke integriteitsschending desgewenst *anoniem* melden.

OPTIONEEL

*Een ieder die wil weten welke wegen hij/zij kan bewandelen om een mogelijke misstand aan de orde te stellen, kan binnen JenV voor advies, informatie en ondersteuning ook terecht bij een daartoe ingericht organisatieonderdeel en buiten het ministerie voor advies en informatie ook terecht bij de **afdeling Advies** van het Huis voor klokkenluiders.*

De organisatie moet meldingen van vermoedens serieus nemen en onderzoeken. En als de vermoedens juist blijken te zijn, moet deze adequate maatregelen treffen en voorzien in een oplossing. Voorwaarde voor het goed oplossen van integriteitsschendingen is dat iedereen binnen de organisatie weet hoe er met vermoedens van integriteitsschendingen wordt omgegaan. Het stroomschema in **de bijlage** geeft daar inzicht in.

Met ingang van 1 juli 2016 is de Wet Huis voor klokkenluiders in werking getreden. Deze wet bepaalt dat de werkgever die in de regel ten minste 50 personen in dienst heeft, een procedure vaststelt, die voorschrijft hoe om te gaan met het melden van vermoedens van een misstand binnen zijn organisatie. Verder stelt deze wet de kaders waaraan een dergelijke procedure moet voldoen. Voor het Rijk is deze procedure vastgelegd in de hiervoor genoemde Klokkenluidersregeling.

Ter nadere uitwerking van en in aanvulling op deze interne procedure voor het melden van misstanden beschrijft deze Handreiking hoe medewerkers van JenV melding kunnen maken van zowel misstanden als andere (vermoedens van) integriteitsschendingen. Ook beoogt deze hen inzicht te verschaffen over de te volgen procedure rond meldingen van alle vormen van (vermoedens van) integriteitsschendingen. Dit document heeft dus een bredere scope dan de interne procedure die in de Klokkeluidersregeling is opgenomen. Niet iedere integriteitsschending kan immers worden gekwalificeerd als een misstand.

2 Melden van vermoedens van integriteitsschendingen en misstanden

De Wet Huis voor klokkenluiders regelt de mogelijkheden en bescherming van werknemers die een misstand willen melden bij het Huis voor klokkenluiders. Ook verplicht de Wet Huis voor klokkenluiders werkgevers waar 50 of meer mensen werken een Klokkenluidersregeling op te stellen; de wet geeft op hoofdlijnen aan wat er ten minste in deze regeling moet staan.

Op 1 januari 2017 is de Klokkenluidersregeling in werking getreden. In deze regeling staat beschreven hoe (onder meer) een (gewezen) ambtenaar en degenen die anderszins arbeid verrichten of hebben verricht, binnen een ambtelijke organisatie een vermoeden van een misstand in zijn organisatie kan melden en welke acties het management moet nemen naar aanleiding van een melding.

Een melding van een vermoeden van een integriteitsschending en/of een misstand is niet hetzelfde als een klacht, een bezwaar of beroep. Dit onderscheid is van belang, omdat er verschillende procedures gelden voor meldingen van integriteitsschendingen enerzijds en voor klachten, bezwaar of beroep anderzijds.

De procedureregels voor de behandeling van klachten, bezwaar of beroep zijn te vinden in de Algemene wet bestuursrecht. Deze blijven hier verder buiten beschouwing.

2.1 Wat melden?

Wanneer is er nu sprake van een integriteitsschending of een misstand? Aan de basis ligt in elk geval dat één of meer ambtenaren zich niet hebben gedragen zoals een goed ambtenaar betaamt, zoals omschreven in bijvoorbeeld artikel 125ter van de Ambtenarenwet en artikel 50, eerste lid, van het Algemeen Rijksambtenarenreglement.

Op grond van de Wet Huis voor klokkenluiders is een vermoeden van een misstand: Het vermoeden van een werknemer, dat binnen de organisatie waarin hij werkt of heeft gewerkt of bij een andere organisatie (indien hij door zijn werkzaamheden met die organisatie in aanraking is gekomen), sprake is van een misstand voor zover:

- 1°. het vermoeden gebaseerd is op redelijke gronden, die voortvloeien uit de kennis die de werknemer bij zijn werkgever heeft opgedaan of voortvloeien uit de kennis die de werknemer heeft gekregen door zijn werkzaamheden bij een ander bedrijf of een andere organisatie; en
- 2°. het maatschappelijk belang in het geding is bij de schending van een wettelijk voorschrift, een gevaar voor de volksgezondheid, een gevaar voor de veiligheid van personen, een gevaar voor de aantasting van het milieu, een gevaar voor het goed functioneren van de openbare dienst of een onderneming als gevolg van een onbehoorlijke wijze van handelen of nalaten.

Deze opsomming neemt niet weg dat ook meldingen van andere integriteitsschendingen binnen de organisatie die niet een misstand vormen en waarvoor de Klokkenluidersregeling strikt formeel dus niet is bedoeld, bespreekbaar moeten zijn. Ook hierop moet de organisatie serieus en adequaat reageren.

Binnen JenV gebruiken we de volgende definitie van een integriteitsschending:
Een handeling of het nalaten daarvan – binnen of buiten diensttijd – waarbij in strijd is gehandeld met de wet, beleidsvoorschriften, circulaire, gedragsrichtlijnen of met de plichten en verantwoordelijkheden van het goed ambtenaarschap.

OPTIONEEL

dan wel een gedraging die een strafbaar feit oplevert. (Voor OM, Nationale Politie en DJI zal dit vrijwel altijd wel het geval zijn, omdat zij werkzaam zijn in de strafrechtketen, maar voor een ambtenaar die werkzaam is op het bestuursdepartement hoeft dat op basis van de huidige jurisprudentie niet altijd het geval te zijn). Als het delict zich buiten de werksfeer heeft afgespeeld, zal het afhankelijk zijn van de feiten en omstandigheden (aard en ernst delict, maat opgelegde straf, belemmering functioneren ambtenaar, welke schade ten aanzien van de dienst) of dit een integriteitsschending oplevert.

In de Modelinstructie Handelwijze Integriteitsschendingen binnen het ministerie van Justitie en Veiligheid ¹ is de definitie en het toetsingskader verder uitgewerkt.

Ook de Gedragscode Integriteit Rijk (GIR) ² is hierbij van belang, omdat die een nadere invulling geeft van het kader voor integer handelen.

De melding zelf moet te goeder trouw en naar behoren worden gedaan. Dit houdt in dat de melder zowel procedureel als materieel zorgvuldig moet handelen. Het procedureel zorgvuldig handelen wordt hierna beschreven onder paragraaf 2.2. Materieel zorgvuldig handelen houdt in dat de melder een op redelijke gronden gebaseerd vermoeden heeft dat de desbetreffende feiten *juist* zijn. Voor het overige worden aan de melding geen eisen gesteld en is deze dus vormvrij.

Aangifteplicht bij misdrijven

Een schending van een wettelijk voorschrift kan ook een strafbaar feit opleveren. De ambtenaar die een redelijk vermoeden heeft van een integriteitsschending die tegelijkertijd ook een ambtsmisdrijf oplevert dat valt onder artikel 162 van het Wetboek van Strafvordering (WvS) is verplicht hiervan onmiddellijk (letterlijk: “onverwijld”) aangifte te doen.

Naast deze specifiek op ambtenaren gerichte aangifteplicht is er bovendien een voor iedereen op grond van artikel 160 van het Wetboek van Strafvordering geldende plicht om bepaalde, zeer ernstige misdrijven ook onmiddellijk aan te geven. Bijvoorbeeld misdrijven tegen de veiligheid van de staat, misdrijven tegen het leven gericht, mensenroof of verkrachting.

Wie deze laatste aangifteplicht niet naleeft, kan strafrechtelijk worden vervolgd op grond van artikel 136 van het Wetboek van Strafrecht.

Aan het begrip “onverwijld” (uit art.162 WvS) wordt in dit verband als volgt invulling gegeven. Het bevoegd gezag beoordeelt in overleg met de medewerker (eventueel na een verkennend onderzoek) of er bij de melding sprake is van een zodanig concreet vermoeden van een strafbaar feit dat een onmiddellijke aangifte gerechtvaardigd is. Als dat het geval is, spreken zij af wie van hen de aangifte zal

¹ Modelinstructie Handelwijze Integriteitsschendingen binnen het ministerie van Justitie en Veiligheid, Den Haag, 1 juli 2017.

² Gedragscode Integriteit Rijk (GIR), Den Haag, oktober 2016.
Pagina 10 van 20

doen en waar de aangifte zal worden gedaan. Soms zal het bevoegd gezag via de Vertrouwenspersoon (zie paragraaf 2.4.1) over het desbetreffende feit worden geïnformeerd.

De wettelijke plicht tot het doen van *aangifte* staat in beginsel los van het intern *melden* van een integriteitsschending. Met het opsporen, vervolgen en berechten van strafbare feiten wordt immers een ander doel gediend dan met het onderzoeken en wegnemen van integriteitsschendingen in de organisatie.

2.2 Waar melden?

Als invulling van het begrip “goed ambtenaarschap” wordt van medewerkers van het ministerie van Justitie en Veiligheid verwacht dat zij melding doen van een (vermoeden van een) integriteitsschending. Uitgangspunt hierbij is dat vermoedens van integriteitsschendingen eerst intern worden gemeld.

Hoofdregel: intern melden in de lijn

De medewerker meldt een (vermoeden van) integriteitsschending of een misstand in beginsel bij zijn direct leidinggevende. Als de medewerker melding aan zijn direct leidinggevende niet wenselijk acht, kan hij/zij het vermoeden melden aan een hogere leidinggevende of aan de Vertrouwenspersoon. Kan dit niet in redelijkheid van de medewerker worden gevraagd en is er sprake van een vermoeden van een **misstand**, dan kan hij/zij de **misstand** rechtstreeks melden bij de afdeling Onderzoek van het Huis voor klokkenluiders of een andere daartoe bevoegde instantie.

Heeft de melding betrekking op een andere overheidsorganisatie, dan doet de medewerker de melding bij een leidinggevende of de Vertrouwenspersoon van die organisatie.

Is de medewerker niet meer werkzaam bij JenV, dan meldt hij/zij bij voorkeur aan de voormalige direct leidinggevende.

Alle personen die werkzaam zijn bij het ministerie van Justitie en Veiligheid zowel ambtenaren als niet ambtenaren (denk bijvoorbeeld aan zzp'ers, inhuurkrachten, uitzendkrachten, stagiairs en vrijwilligers) kunnen een melding doen.

2.3 Wanneer melden?

Voor de melding geldt geen strikte termijn. Wel regelt de Klokkenluidersregeling dat een melding over een **misstand** niet hoeft te worden behandeld als deze “onredelijk laat” wordt gedaan. Het betreft dan feiten die in het verre verleden hebben plaats gevonden.

In het algemeen zal de organisatie niet te snel moeten oordelen dat een melding te laat is gedaan.

In de volgende paragrafen behandelen we vier verschillende wijzen van melden:

- bij de Vertrouwenspersoon;
- bij een daartoe ingericht organisatieonderdeel;
- bij de Vertrouwenslijn; en
- bij de afdeling Onderzoek van het Huis voor klokkenluiders.

2.4 Meldmogelijkheden binnen Justitie en Veiligheid

Een openlijke melding in de lijn is de meest wenselijke situatie. Van leidinggevend en mag immers worden verwacht dat zij een veilig werkklimaat bevorderen en open staan voor signalen van medewerkers over integriteitsschendingen en misstanden. Voor potentiële melders die zich niet willen of durven wenden tot hun (naaste hogere) leidinggevende, bestaat er de mogelijkheid binnen het organisatieonderdeel vertrouwelijk te melden bij de Vertrouwenspersoon.

2.4.1 Vertrouwelijk melden bij de Vertrouwenspersoon van het organisatieonderdeel van Justitie en Veiligheid

De Vertrouwenspersoon maakt de identiteit van de melder niet bekend zonder schriftelijke instemming van de melder. Kiest de melder ervoor om te melden bij de Vertrouwenspersoon, dan doet hij/zij dit dus in beginsel vertrouwelijk.

Waar in deze Handreiking wordt gesproken over 'Vertrouwenspersoon' bedoelen we primair de Vertrouwenspersoon Integriteit – een functionaris met ten aanzien van misstanden de in de Klokkenluidersregeling genoemde specifieke taken:

- adviseren over het omgaan met een vermoeden van een integriteitsschending of een misstand; en
- het in ontvangst nemen en doorgeleiden van (daadwerkelijke) meldingen naar de hoogste leidinggevende.

Binnen JenV verricht de Vertrouwenspersoon deze taken ook ten aanzien van integriteitsschendingen die niet kunnen worden beschouwd als een misstand.

De Vertrouwenspersoon Integriteit moet worden onderscheiden van de Vertrouwenspersoon Ongewenste Omgangsvormen die een grondslag heeft in de Arbeidsomstandighedenwet. Deze adviseert hoe om te gaan met ongewenst gedrag. In sommige organisaties vervullen Vertrouwenspersonen beide rollen, andere organisaties hebben er bewust voor gekozen de twee typen Vertrouwenspersonen (Integriteit en Ongewenste Omgangsvormen) gescheiden te houden. Gezien deze verschillende invulling wordt in de Handreiking gekozen voor de neutrale term 'Vertrouwenspersoon'.

Als de Vertrouwenspersoon een vertrouwelijke melding krijgt, brengt hij/zij het bevoegd gezag op de hoogte van de melding, maar niet van de identiteit van de melder. De organisatie waaronder de Vertrouwenspersoon ressorteert, mag de Vertrouwenspersoon niet onder druk zetten om de identiteit van de melder alsnog bekend te maken.

Voor de Vertrouwenspersoon brengt het vertrouwelijk melden extra taken en/of verantwoordelijkheden met zich. Door de vertrouwelijkheid van de melding, wordt de Vertrouwenspersoon immers de intermediair tussen de melder en degene(n) die de melding onderzoeken. Bij beantwoording van eventuele vragen van de onderzoekers, moet de Vertrouwenspersoon er op letten de identiteit van de melder niet (onbedoeld) bekend te maken.

Medewerkers moeten vermoedens van integriteitsschendingen in vertrouwen kunnen bespreken met de Vertrouwenspersoon. Aan de mogelijkheid van de Vertrouwenspersoon om vertrouwelijkheid te bieden bij integriteitsschendingen zit echter wel een grens. In bepaalde gevallen *mag* de Vertrouwenspersoon de informatie niet voor zichzelf houden. Sommige integriteitsschendingen zijn immers zo ernstig, dat de ambtenaar - en dus ook de Vertrouwenspersoon (als ambtenaar) - *verplicht* is om hiervan melding te doen bij het bevoegd gezag en/of zelfs aangifte

te doen. Weigert de ambtenaar dit, dan moet de Vertrouwenspersoon de melding zelf doorgeven aan het bevoegd gezag. Dit laatste overigens zonder dat de Vertrouwenspersoon de identiteit van de *melder* daarbij bekend mag maken.

Echter, ook de vertrouwelijkheid van de identiteit van de melder kan niet in alle gevallen worden gewaarborgd. Dit houdt vooral verband met de al genoemde aangifteverplichting bij (ambts)misdrijven, zoals neergelegd in de artikelen 160 en 162 van het Wetboek van Strafvordering. Los van de wettelijke aangifteplicht zal de Vertrouwenspersoon niet altijd vertrouwelijkheid over de gemelde feiten of omstandigheden kunnen garanderen. In uitzonderlijke gevallen kan een Vertrouwenspersoon zich op basis van dwingende morele overwegingen - bijvoorbeeld wanneer er levens in het geding zijn - genoodzaakt voelen de gegeven informatie te delen met anderen - en zo de vertrouwelijkheid te doorbreken. De Vertrouwenspersoon moet daarom aan het begin van ieder gesprek de melder meedelen dat de vertrouwelijkheid van het gesprek niet in alle gevallen kan worden gegarandeerd.

Daar komt nog bij: de Vertrouwenspersoon heeft geen verschoningsrecht. Mocht de rechter de Vertrouwenspersoon vragen naar wat er is besproken tussen hem en de medewerker of wat de identiteit is van de melder, dan *moet* de Vertrouwenspersoon dit vertellen.

Als de ambtenaar en/of de Vertrouwenspersoon twijfelt of er sprake is van een vermoeden waarvoor een *aangifteverplichting* geldt, kan hij/zij hierover van gedachten wisselen met het Advies Contactpunt voor ambtsmisdrijven van de Rijksrecherche, bereikbaar op telefoonnummer 088-6992890. Ook is een online advieswijzer beschikbaar op www.rijksrecherche.nl.

Als de ambtenaar en/of de Vertrouwenspersoon vermoedt dat er sprake is van een ernstige integriteitsschending, die mogelijk het belang van het organisatieonderdeel waar zij werken overstijgt, ligt het voor de hand om contact op te nemen met de integriteitscoördinator of de integriteitsverantwoordelijke van zijn organisatie. Van daaruit kan desgewenst overleg over het vervolgtraject plaatsvinden met de centrale coördinator integriteit van het ministerie van Justitie en Veiligheid.

OPTIONEEL en, indien van toepassing, nader te specificeren per onderdeel

2.4.2 Melden bij een daartoe ingericht organisatieonderdeel binnen het dienstonderdeel

Wil of kan een medewerker niet bij het bevoegd gezag terecht, dan kan een medewerker (al dan niet via de Vertrouwenspersoon) melden bij een daartoe ingericht organisatieonderdeel. (CONCEPT Korte beschrijving van meldprocedure bij het daartoe ingerichte organisatieonderdeel binnen het dienstonderdeel.)

2.5 Meldmogelijkheden buiten Justitie en Veiligheid

Zoals hiervoor al is aangegeven, heeft een interne melding – via direct leidinggevende, een hogere leidinggevende of de Vertrouwenspersoon – de voorkeur. Er zijn echter situaties denkbaar, waarin een ambtenaar een externe melding verkiest. Hieronder schetsen we wat in een dergelijk geval de mogelijkheden zijn.

2.5.1 Melden bij de Vertrouwenslijn

Zoals in paragraaf 2.2 al is aangegeven, wordt van medewerkers van JenV verwacht dat zij altijd melding doen van een (vermoeden van een) integriteitsschending. Uitgangspunt daarbij is dat zij *eerst intern* melden. Anoniem melden past in beginsel niet bij dit uitgangspunt.

Er kunnen echter geldige redenen zijn waarom een medewerker er niet toe overgaat om binnen JenV een melding te doen en zich bekend te maken. Zo kan een medewerker bang zijn voor de persoonlijke gevolgen die een melding met zich zou kunnen brengen. Een andere reden kan zijn dat de (potentiële) melder in een positie verkeert, waarin hij/zij sterk afhankelijk is van degene op wie de melding - direct of indirect - betrekking heeft.

In de praktijk blijkt het vaak belangrijk om met de melder te kunnen praten over zijn melding. Dit om na te kunnen gaan of de melding voldoende concreet is om een onderzoek te starten. Bij anonieme meldingen ontbreekt die verificatiemogelijkheid.

Hoewel aan anonieme meldingen nadelen kleven en deze vorm van melden dus zeker niet de voorkeur geniet, bestaat de mogelijkheid om anoniem te melden wel. Vanwege het bestaan van drempels voor het openlijk melden, kunnen vermoedens van integriteitsschendingen door overheidsfunctionarissen anoniem worden gemeld bij de Vertrouwenslijn. Deze lijn is eind 2009 gestart op initiatief van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en is ondergebracht bij NL Confidential (telefoonnummer 0800 2800 200, <https://www.devertrouwenslijn.nl/contact/>).

Als de Vertrouwenslijn de melding concreet genoeg acht om te onderzoeken, draagt deze de melding over aan de organisatie waar het feit zich vermoedelijk heeft voorgedaan.

Betreft de anonieme melding een strafbaar feit, dan wordt de melding ook doorgegeven aan de Rijksrecherche.

Een anonieme melding heeft in beginsel minder gewicht dan een niet-anonieme melding. Aan een niet-anonieme melding kan een zekere bewijskracht worden toegekend. De bewijskracht van een anonieme melding is op voorhand beperkt. Enkel en alleen op basis van één anonieme melding zal geen verdachte in een strafproces worden veroordeeld.

Ook in het ambtenarenrecht gelden er beperkingen met betrekking tot anonieme verklaringen. Een dergelijke verklaring is alleen toelaatbaar in combinatie met ander, verifieerbaar bewijsmateriaal.

Een anonieme melding kan echter niet zonder meer terzijde worden geschoven enkel vanwege het feit dat het een anonieme melding betreft. Een anonieme melding van een ernstige integriteitsschending met relevante gedetailleerde aanwijzingen moet dan ook, net als een niet-anonieme melding, in behandeling worden genomen.

2.5.2 Melden bij de afdeling Onderzoek van het Huis voor klokkenluiders

De afdeling Onderzoek van het Huis voor klokkenluiders is een extern onafhankelijk onderzoeksorgaan. Het heeft tot taak meldingen van **vermoedens van misstanden** te onderzoeken en de desbetreffende organisatie naar aanleiding van dat onderzoek van zijn oordeel en eventuele aanbevelingen te voorzien. Het Huis voor klokkenluiders heeft tot doel bij te dragen aan de bescherming van melders van **misstanden**.

Ambtenaren in dienst van het ministerie van JenV en degenen die anderszins arbeid verrichten voor het ministerie van JenV kunnen zich tot de afdeling Onderzoek van het Huis voor klokkenluiders wenden.

De externe procedure bij de afdeling Onderzoek van het Huis voor klokkenluiders staat open:

- als de melder zich niet kan vinden in de uiteindelijke conclusie van het bevoegd gezag ten aanzien van de gemelde misstand; of
- als de melder niet - of niet tijdig - door het bevoegd gezag in kennis wordt gesteld van het naar aanleiding van de melding ingenomen standpunt; of
- als de afhandeling van de melding onredelijk lang is; of
- als de melding bij de leidinggevende of Vertrouwenspersoon in redelijkheid niet kan worden gevraagd van de melder.

Dit laatste doet niet af aan het uitgangspunt dat **misstanden of vermoedens** daarvan eerst intern aan de orde worden gesteld. De melder zal dan ook aannemelijk moeten maken dat er sprake is van een situatie of omstandigheden, waarin dit niet van hem/haar kan worden gevraagd. Het is aan de afdeling Onderzoek om te beoordelen of de rechtstreekse melding gerechtvaardigd is. Is de afdeling Onderzoek van oordeel dat de rechtstreekse melding niet terecht is, dan zal deze de betrokken medewerker adviseren om de kwestie eerst intern aan te kaarten.

Deze procedure bij het Huis voor klokkenluiders staat niet open voor de medewerkers die werkzaam zijn voor de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid.

Na ontvangst van een melding beoordeelt de afdeling Onderzoek van het Huis voor klokkenluiders of de melding aan een aantal vereisten voldoet en ontvankelijk kan worden geacht. Als dit het geval is, zal de afdeling Onderzoek van het Huis voor klokkenluiders de zaak onderzoeken en het bevoegd gezag adviseren.

Contactgegevens afdeling Onderzoek van het Huis voor klokkenluiders

Postadres

Postbus 10088, 3505 AB Utrecht.

Bezoekadres

Maliebaan 72, 3581 CV Utrecht (bezoek kan alleen op afspraak).

Telefoon

088-371 30 30 - voor vragen over het melden van misstanden.

E-mail advies@huisvoorklokkenluiders.nl - voor advies over het melden van misstanden.

Website www.huisvoorklokkenluiders.nl

3 Handelwijze na een melding over een mogelijke integriteitsschending

3.1 Ontvangen van een melding

De leidinggevende of de Vertrouwenspersoon bij wie een vermoeden van een integriteitsschending wordt gemeld, draagt er zorg voor dat het bevoegd gezag onmiddellijk op de hoogte wordt gesteld van het gemelde vermoeden en van de datum waarop de melding is ontvangen. De Vertrouwenspersoon maakt de identiteit van de melder daarbij niet bekend zonder schriftelijke instemming van de melder.

Het bevoegd gezag is verantwoordelijk voor een adequate afhandeling van de melding. Het bevoegd gezag stuurt een ontvangstbevestiging naar de medewerker die een vermoeden van een integriteitsschending heeft gemeld. In de ontvangstbevestiging staat om welk vermoeden het gaat en wanneer de medewerker het vermoeden aan zijn/haar leidinggevende of de Vertrouwenspersoon heeft gemeld. Als de medewerker vertrouwelijk heeft gemeld aan de Vertrouwenspersoon, stuurt het bevoegd gezag een ontvangstbevestiging aan de Vertrouwenspersoon. De Vertrouwenspersoon zorgt ervoor dat deze bij de melder terecht komt.

Als de identiteit van de melder bekend is, moeten degenen die betrokken zijn bij de behandeling van een melding vertrouwelijk met deze identiteit omgaan. De identiteit van de melder mag niet verder bekend worden gemaakt dan noodzakelijk is voor de procedure rond de melding. Ook met de melding zelf wordt vertrouwelijk omgegaan.

Het bevoegd gezag meldt een gemeld vermoeden van een integriteitsschending of een misstand bij een organisatieonderdeel binnen zijn organisatie dat daartoe speciaal is ingericht. Dit organisatieonderdeel registreert alle meldingen en de afdoening ervan. Ook beoordeelt het bevoegd gezag of de ambtelijke en politieke top op de hoogte moet worden gebracht van de melding.

In de meeste gevallen zal de melding gaan over handelingen van een of meer individuele medewerker(s). De identiteit van deze medewerker(s) kan in de melding zijn opgenomen, dan wel eenvoudig zijn op te maken uit het relaas. Om ongewenste beschadiging van de betrokken medewerker(s) te voorkomen, krijgt de melding van meet af aan een strikt vertrouwelijke status. Hiermee bedoelen we dat alleen de verantwoordelijke en de met de directe behandeling belaste functionarissen de beschikking krijgen over de melding en de daarmee samenhangende informatie.

Het bevoegd gezag informeert de persoon of de personen op wie de melding betrekking heeft, tenzij daardoor een onderzoeksbelang kan worden geschaad of een belang van de melder onnodig of onevenredig kan worden geschaad.

3.2 Eerste beoordeling van de melding en starten van een onderzoek

In geval van een melding, moet eerst worden gezien of aan alle voorwaarden is voldaan om de melding in ontvangst te nemen.

De melding is niet-ontvankelijk, als het gemelde vermoeden geen betrekking heeft op een medewerker van het organisatieonderdeel en/of de gedraging niet valt onder de verantwoordelijkheid van het organisatieonderdeel.

Kan de melding ontvankelijk worden geacht, dan volgt er onmiddellijk een vorm van onderzoek³. Het bevoegd gezag bepaalt op welk niveau en door wie het onderzoek wordt uitgevoerd. Het onderzoek mag niet worden verricht door iemand die mogelijk betrokken is, of is geweest, bij de vermoedelijke integriteitsschending of die te weinig afstand heeft tot de onderzochte personen of kwestie. Dit om mogelijke vooringenomenheid en ongewenste beïnvloeding te voorkomen.

Het bevoegd gezag stelt onmiddellijk een onderzoek in naar het vermoeden van een misstand, tenzij:

- het vermoeden van een integriteitsschending kennelijk ongegrond is;
- de melding kennelijk onredelijk laat is gedaan.

Blijft een onderzoek achterwege, dan informeert het bevoegd gezag de melder zo spoedig mogelijk schriftelijk daarover. Ook de persoon of personen op wie de melding betrekking heeft krijgen, wanneer zij al op de hoogte zijn van de melding, hierover bericht.

Als de identiteit van de melder vertrouwelijk is, wordt alleen de Vertrouwenspersoon geïnformeerd. De Vertrouwenspersoon stuurt de kennisgeving dan naar de melder. Bij de kennisgeving wordt de melder erop gewezen dat hij zich kan wenden tot de afdeling Onderzoek van het Huis voor klokkenluiders.

3.3 Afhandeling van de melding

De melder van een integriteitsschending krijgt binnen twaalf weken na ontvangst van de melding schriftelijk en gemotiveerd bericht over de bevindingen van het onderzoek, het oordeel van het bevoegd gezag daarover en de eventuele consequenties die daaraan worden verbonden. Een Vertrouwenspersoon die betrokken is bij een melding krijgt dezelfde informatie.

Als de identiteit van de melder vertrouwelijk is, wordt alleen de Vertrouwenspersoon geïnformeerd. De Vertrouwenspersoon stuurt de kennisgeving dan door aan de melder.

Ook de persoon of personen op wie de melding betrekking heeft, krijgen schriftelijk bericht over de bevindingen van het onderzoek, het oordeel van het bevoegd gezag daarover en de eventuele consequenties die daaraan worden verbonden, tenzij daardoor een onderzoeksbelang zou kunnen worden geschaad. Dat kan het geval

³ Zie de Modelinstructie Handwijze Integriteitsschendingen binnen het ministerie van Justitie en Veiligheid voor de verschillende onderzoeksfasen: oriënterend (voor)onderzoek, (disciplinair) feitenonderzoek en juridische afhandeling.

zijn als de meldprocedure leidt tot aangifte en opsporing. Voorkomen moet immers worden dat bewijsmateriaal wordt vernietigd.

Als de termijn van twaalf weken niet haalbaar is, bijvoorbeeld vanwege de omvang of complexiteit van het onderzoek, krijgen betrokkenen een verdagingsbericht. Hierin wordt aangegeven binnen welke (redelijke) termijn de informatie zal worden verstrekt.

Bij de kennisgeving wordt de melder gewezen op de mogelijkheid het **vermoeden van een misstand** te melden bij de afdeling Onderzoek van het Huis van klokkenluiders.

3.4 Bescherming tegen benadeling

In artikel 125quinquies, derde lid van de **Ambtenarenwet** staat de bescherming verankerd voor melders van een vermoeden van een **misstand**, te weten:

“De ambtenaar die te goeder trouw en naar behoren een vermoeden van een misstand als bedoeld in [artikel 1, onderdeel d van de Wet Huis voor klokkenluiders](#) meldt, zal als gevolg daarvan geen nadelige gevolgen voor zijn rechtspositie ondervinden tijdens en na de behandeling van deze melding bij het bevoegd gezag of de daartoe bevoegde instantie.”

Iedere medewerker van JenV die te goeder trouw en naar behoren een bij hem/haar levend vermoeden van een integriteitsschending meldt, geniet naar analogie van deze wettelijke bepaling een vergelijkbare bescherming. Daarom draagt het bevoegd gezag er zorg voor dat een melder als gevolg van het te goeder trouw en naar behoren melden van een vermoeden van een integriteitsschending geen nadelige gevolgen ondervindt in zijn/haar rechtspositie en/of bij de uitoefening van zijn/haar functie tijdens en na de behandeling van de melding. Ditzelfde geldt ook voor de (gewezen) Vertrouwenspersoon vanwege zijn/haar betrokkenheid bij een melding.

Meldprocedure Integriteitsschendingen en misstanden

Wat melden?

Integriteitsschendingen of misstanden herkennen

Een integriteitsschending is een handeling of het nalaten daarvan - binnen of buiten diensttijd - waarbij in strijd is gehandeld met de wet, beleidsvoorschriften, circulaire, gedragsrichtlijnen of met de plichten en verantwoordelijkheden van het goed ambtenaarschap. De Gedragscode Integriteit Rijk geeft houvast voor integer handelen en een overzicht van de belangrijkste rijksbrede afspraken op het gebied van integriteit.

Een misstand is een ernstige situatie waarin het maatschappelijk belang in het geding is.

Enkele voorbeelden

Het aannemen van geschenken, diensten en andere voordelen wanneer dit leidt tot (de schijn van) beïnvloeding of belangenverstrengeling.
Integriteitsschending

Schending van de geheimhoudingsplicht.
Integriteitsschending

Handelen dat een gevaar vormt voor de volksgezondheid of de veiligheid van personen.
Misstand

Meer informatie:

portal.lrp.rijksweb.nl/rj/portal/zoeken?query=Gedragscode+Integriteit+Rijk
huisvoorklokkenluiers.nl

Waar melden?

Afhankelijk van de situatie kunt u integriteitsschendingen en misstanden melden bij een van de volgende personen of organisaties.

(in volgorde van de lijn)

1. Direct leidinggevende
Uitgangspunt is dat u (een vermoeden van) een integriteitsschending of misstand aan uw leidinggevende voorlegt.

2. Hogere leidinggevende of vertrouwenspersoon integriteit
Contact:
De namen en contactgegevens van de Vertrouwenspersonen Integriteit vindt u op Rijkspitaal of het intranet van het eigen dienstonderdeel.

4. Anoniem
Let op:
Een anonieme melding heeft in beginsel minder gewicht dan een niet-anonieme melding.

Contact:
NL Confidential
Tel.: 0800 - 2800 200
devertrouwenslijn.nl/contact

3. Uitsluitend als je eerst de interne meldprocedure hebt doorlopen of dat in redelijkheid niet van je kan worden gevergd:
Huis voor klokkenluiers
Contact:
088 - 371 30 31.

Meer informatie:
www.huisvoorklokkenluiers.nl

Ambtsmisdrijven

Iedere ambtenaar is verplicht aangifte te doen van een zeer ernstig misdrijf of een ambtsmisdrijf (op grond van de artikelen 160 en 162 het Wetboek van Strafvordering). In zo'n geval moet de medewerker met het bevoegd gezag afspreken hoe aan deze wettelijke verplichting wordt voldaan.

Procedures & Afhandeling

- 1 Melding**
 - De leidinggevende of de Vertrouwenspersoon licht het bevoegd gezag in
 - De melder krijgt een ontvangstbevestiging
 - Het bevoegd gezag licht de Integriteitscoördinator of -eenheid van het dienstonderdeel in, zodat de melding kan worden geregistreerd
 - Het bevoegd gezag informeert de persoon of personen op wie de melding betrekking heeft
- 2 Eerste beoordeling en onderzoek**
 - Melding wel/niet in behandeling:**

Een melding wordt niet in behandeling genomen als deze:

 - geen betrekking heeft op een medewerker van het dienstonderdeel
 - niet onder de verantwoordelijkheid van het dienstonderdeel valt
 - kennelijk ongegrond is
 - onredelijk laat wordt gedaan
 - Niet in behandeling:**
 - Geen onderzoek
 - Bevoegd gezag informeert melder en betrokkenen
 - Wel in behandeling:**
 - Bevoegd gezag bepaalt het niveau van het onderzoek
 - Bevoegd gezag wijst onderzoeker(s) aan (niet betrokken bij de onderzochte kwestie of personen)
- 3 Afhandeling**

De melder van een integriteitsschending en de daarbij betrokkenen worden binnen twaalf weken na ontvangst van de melding schriftelijk en gemotiveerd geïnformeerd over de bevindingen van het onderzoek, en de eventuele consequenties die daaraan worden verbonden.

Vanwege de omvang en/of complexiteit van het onderzoek kan dit mogelijk ook langer duren. In dat geval krijgt de melder een verdagingsbericht met een (nieuwe) redelijke termijn.

Gevolgen & bescherming

Vertrouwelijkheid

- Bij melding via de Vertrouwenspersoon wordt de identiteit van de melder alleen bekend gemaakt met zijn/haar schriftelijke instemming.
- Als de identiteit van de melder bekend is, gaan de behandelaars van de melding daarmee vertrouwelijk om. Dat geldt ook voor de melding zelf.
- Om beschadiging van de betrokken medewerker(s) te voorkomen, krijgt de melding van meet af aan een strikt vertrouwelijke status. Alleen de verantwoordelijke en de met de directe behandeling belaste functionarissen beschikken over de melding en de daarmee samenhangende informatie.
- Wel informeert het bevoegd gezag de bij de melding betrokken persoon of personen. Dat gebeurt niet als daardoor een onderzoeksbelang kan worden geschaad of een belang van de melder onnodig of onevenredig kan worden geschaad.

Bescherming van de melder

- Medewerkers die te goeder trouw en naar behoren een vermoeden van een misstand melden, worden op grond van de Ambtenarenwet en de Interne klokkenluidersregeling Rijk, Politie en Defensie beschermd tegen nadelige gevolgen voor hun rechtspositie.
- Ook medewerkers van VenJ die te goeder trouw en naar behoren een vermoeden van een integriteitsschending melden, worden beschermd. Het bevoegd gezag zorgt er voor dat zij in hun rechtspositie en/of bij de uitoefening van hun functie geen nadelige gevolgen ondervinden tijdens en na de behandeling van de melding.
- Deze bescherming geldt ook voor de (gewezen) Vertrouwenspersonen vanwege hun betrokkenheid bij een melding.

Colofon

Dit is een uitgave van het ministerie van Justitie en Veiligheid.

Den Haag | april 2017 | november 2017 update van VenJ naar JenV